

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.- — Cena: za 1 mesec Din 4.-, za četrt leta Din 10.-, za pol leta Din 20.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

Krekov duh dozoreva

Letos bomo obhajali sedemdesetletnico Krekovega rojstva. Niti dvajset let še ni, odkar se je ta naš veliki duhovni velikan poslovil od svojega tuzemskega delovanja in udejstvovanja. Celo njegovo življenje je bil en sam delovnik. Neprenehoma je koval in se dobesedno trudil ob potu svojega obraza, da dvigne zavest našega delovnega človeka in ga usposobi za težke boje bodočnosti. Bližala se je z naglimi koraki vihra kapitalistične invazije, pohod najgršega človeškega materijalizma, ki grozi dandanes z uničenjem vsega poštenega, idealnega in svetega.

V vsakem Krekovem delu, vsakem govoru in predavanju je izžarevala njegova velika skrb za delovnega človeka. Za tega je živel, delal in trpel morda toliko kot se danes marsikomu niti ne sanja. Slovenskemu delovnemu ljudstvu pač ni bilo treba le drugega kot držati se tesno Krekove poti, hoditi po njegovih stopinjah in marsikako težko uro bi si lahko prihranilo.

Krek je umrl. Ni ga več. Skoroda smo pozabili v praktičnem življenju, da je ta veliki mož sploh živel. Neovirano pustoši moderni kapitalizem gospodarsko in moralno človeško družbo in ubija duše nešteti tisočev in tisočev. Večkrat se človek vpraša v svoji nad življenjem strti duši, kje je Krek, kje so njegovi učenci, v katere je položil toliko svojega truda in skrbi? Delavec, mali kmet in obrtnik se potapljajo v težkih razmerah, toda nikogar ni, ki bi mu po Krekovo podal roko in pokazal pot po odrešenju in dvignil tovariško njegovo duhovno samozavest, da kakor nepremagljiv velikan nastavi korak v zmagujočo bodočnost.

25. avgust je zgodovinski dan v spominskem letu Krekovega rojstva. Nad 4000 broječa množica delovnega ljudstva iz tovarn, obrtniških delavnic in poljedelskega delavstva iz ožje in daljne okolice je znova zborovala na klic Jugoslovanske strokovne zveze pod spominskim Krekovim križem na Svetem Joštu. Ob 70letnici rojstva našega Kreka je ta armada dokazala s svojimi žuljavimi rokami, da Krekov duh ni umrl, da v najtežjih časih še živi, sicer ne po pisarnah in udobnih stanovanjih njegovih inteligentnih učencev, ampak v črnih tovarnah po Jesenicah, Kropi, Kranju, Škofji Loki, Kamniku in v vseh njihovih bližnjih in daljnih tovarnah; Krekov duh je še v dušah, ki žive v skromnih, nezdravih stanovanjih in ob skledah, napolnjenih z žganci in krompirjem.

To je pristni Krekov duh, ki ga malomeščanska gospoda kljub prizadevanju ni pokvarila.

Vtelesen pa živi ta pristni Krekov duh v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki ga je v najtežjih časih skrbno čuvala v srcih svojih članov in je z mogočnim vzklikom v nedeljo ponovno dokazala moč in veličino svojega zaklada. Osramočeni so bili vsi, ki so žapadli modernemu kapitalističnemu duhu, kajti z lastnimi očmi so lahko ponovno videli novo vstajenje Krekovega duha tam, kjer so se ga najbolj bali. Zastonj je bil ves njihov trud, da uničijo Jugoslovansko strokovno zvezo, da razbijejo njene vrste in s tem onemogočijo

revolucionaren pohod duha našega nezabnega Kreka.

25. avgust je sad dolgoletnega tihega dela, velikih žrtev in silnega neuklonljivega idealizma naših tovarišev za tovarniškimi zidovi. Ta dan nam je pa bil tudi dokaz, da naše delo ni bilo zastonj, dokaz naj nam bo pa tudi sigurne zmage. Z nezmanjšano silo nadaljujmo započeto delo, kajti čas, v katerem živimo, je velik! V svojem delu, idealizmu in žrtvah bodimo vredni nasledniki dra. Kreka, pa tudi vredni nosilci njegove duhovne zapuščine v bodočih odločilnih dneh!

Gorenjsko krščansko socialistično delavstvo zboruje

Že v soboto zvečer je na Sv. Joštu zagorel velik kres, ki je vsej Gorenjski naznanjal, da je drugi dan praznik vsega gorenjskega krščansko socialističnega delavstva. V nedeljo so se že od zgodnji jutranjih ur pričele zbirati delavske množice. Od Kranja gori sta prišli jeseniška in cerkljanska godba, z njima pa ponovno množica delavstva od Jesenic do Kranja, Skofje Loke in Kamnika.

Ob 9. je daroval sv. mašo na prostem škofjelovski kaplan g. Demšar. Med sv. mašo je imel na zbrano delavstvo krasen govor, v katerem je delavstvu približal nazore Cerkve v vseh najtežjih in najkočljivejših vprašanih sedanje preureditve družabnega reda. Bila je beseda, ki je šla iz srca v srce, saj je delavstvo danes po vsem svojem delu, življenju in borbi najbližje osnovnim načelom krščanskega nauka, ki terja, da ljubi svojega Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe. Bilo je lepo opazovati izmučene obraze delavstva, ki kljub težavam življenja in kljub vsem nasprotovanjem prav dobro vedo, da jim je edina opora v vsej borbi globoko doživeta etična in moralna vsebina katoliških resnic. V vsej tej preprosti vernosti je bilo toliko iskrenosti, da je popolnoma napačno mnenje tistih, ki mislijo, da resen in zavezen bорец za delavske pravice ne more biti odločen vernik in prepričan katoličan.

Med sv. mašo je igrala jeseniška godba naše ljudske cerkvene pesmi ter tako povzdignila svečanost svetega opravila.

Po sv. maši se je vršilo veliko zborovanje gorenjskega krščansko socialističnega delavstva ob križu, kjer je že dr. Krek zbiral svoje na socialnih tečajih. Večtisočglava delavska množica se je zbrala okoli govorniškega prostora. Kljub pripekajoči vročini je vsa množica strnjeno vzdržala do konca okoli svojih borcev za boljšo bodočnost in boljši položaj delovnega ljudstva.

Zborovanje je otvoril in vodil strokovni tajnik Jožko Rozman iz Ljubljane ter prepustil besedo glavnemu govorniku Petru Lombardu, ki ga je delavstvo kot tovariša v vseh delavskih bojih na Gorenjskem burno pozdravilo. V svojem govoru je tov. Lombardo obravnaval pred vsem položaj delavstva v boju za

svoje pravice. Govoril je kot delavec iz svojih velikih in pristno doživeti spoznanj sedanjega socialnega boja slovenskega delavstva. Borba slovenskega krščanskega delavstva mora biti pred vsem poštena in v vseh pogledih izrazito delavska. V borbi za delavske pravice med delavci ne sme biti razlike. Prevladovati mora globoka zavest delavske enotnosti in v tem mora krščansko delavstvo prednjačiti s svojim zgledom. Slovensko krščansko delavstvo mora ves gospodarski in socialni problem zajeti v celoti, osvoboditi slovensko gospodarstvo sužnosti tujega kapitala in tako spet uvesti harmonijo v vse gospodarsko in socialno življenje slovenskega ljudstva. To pa bo moglo delavstvo doseči samo tedaj, če se bo v svoji krščansko socialistični delavski organizaciji pošteno in krepko borilo za boljši položaj in za svoje uveljavljenje v vsem našem narodnem življenju. — Govornik je v izklesanih besedah pravega delavskega boreca zborovalcem prikazal nevdružne razmere v tovarnah, posebno izkoriščanje tekstilne veleindustrije našega delavstva, teptanje naše socialne zakonodaje ter človeškega dostojanstva našega delavca in delavke. Pohod in zmaga našega delavskega pokreta je nezadržna. Razredni boj, ki nam ga je vsilil kapital, bo delavstvo dovršilo. Borilo se bo za uveljavljenje načel Križanega, ki je prvi povzdignil glas o pravičnosti in ljubezni. Prav tako bo naše krščansko delavstvo spet nanovo sprovedlo v življenje načela pravičnosti in ljubezni. Na tem bomo gradili nov družabni red.

Za tov. Lombardom je govoril tov. Janez Pestotnik iz Kranja, ki je z navdušenimi besedami pozival zbrano delavsko množico na boj proti izkoriščanju delovnega ljudstva. Nas delavcev ni zato rodila slovenska mati, da bo nas izkoriščal in uničeval tuj velekapital. Letošnje delavske tabore je primerjal našim prvim ljudskim taborom, ko se je tudi ves narod zbiral, da se obvaruje zunanjih in tudi notranjih sovražnikov. Današnji delavski tabor je gotovo višek v vrsti vseh taborov, kar se jih je do sedaj vršilo na tem svetem prostoru, kjer je Krek začel svoje veliko delo. Z vzklikom: »Živela delavska borba!« je zaključil govornik svoj lepi in navdušeni

Veličasten delavski tabor pri Sv. Roku – Slov. Bistrica

18. avgusta 1935

Tabor pri Sv. Roku v nedeljo 18. t. m. je bil veličastna manifestacija delavske zavesti. Ne toliko po udeležbi (nad en tisoč), kolikor to po pripravah in organizaciji za ta veliki delavski dan, od strani naših tovarišev strokovničarjev v Slovenski Bistrici. Na hribečku pri kapelici sv. Roka, od koder je diven razgled, celo daleč tja čez Dravsko polje dol v viničarske Haloze, je na taborni predvečer zagorel veliki kres, kot simbol luči in krepkega spoznanja, da delavstvo brez trdnice skupnosti, razcefrano in razdeljeno, kakor je po večini še danes, nikjer nič ne pomeni. Le v slogi je moč in obramba! Zagrmeli so topiči, katerih poki so se glasno odbijali od pobožij gora, kot smeli krik onega, ki je ostal pozabljen, užaljen in zavržen zato, ker tirja svojo pravico in v svarilo onim, ki ustvarjajo gospodarstvo, moralo in politiko brez delavstva in brez ozira na njegove pravice. Ubrano so doneli zvončki iz line kapelice sv. Roka svojo večerno »Ave Marijo«, milo in božajoče, kakor da piha ljubka mamica v opeklino sre svoje trpeče dece, hotec njim reči »Héere in sinovi moji, ne obupajte, ne mislite, da ste strti, ne, jaz sem z vami, jaz sem tukaj, vas bom dvignila, da boste še močni!«

Ze na predvečer je bilo vse polno dela tako z okrasitvijo cerkvice, postavitvijo mlajev in slavoloka. Na taborni dan proti pol deseti uri, pa so kar vreli od vseh strani taborjani, sami izžeti obrabi delavcev, delavk, kmetov in viničarjev. Pred kapelico sv. Roka jih je čakal lepo okrašen slavolok z napisom »Častilci sv. Roka, delavci in delavski prijatelji, pozdravljeni!« Iz šmartna je prišla godba in spet so v pozdrav pokali topiči. Z obrazov si bral vsem veliko pričakovanje, kot da se ima zgoditi izredno in težko pričakovano dejanje.

Delavsko pridigo je govoril domači kaplan č. g. Mihelič Leopold, katera je segala prav vsem do srca. Sv. Rok, kot zaščitnik bolnikov po kugi, naj bo priprošnjak krščanskega delavstva, danes ko je celo zemeljsko oblo zajela neizprosna kuga človeške sebičnosti — kapitalizem — katere največje žrtve so ravno delovni stanovi. Organizirani krščanski delavci

Za tema dvema glavnima govornikoma so se razvrstili pozdravi zastopnikov gorenjskih skupin Jugoslovanske strokovne zveze. Prvi je pozdravil v imenu *jeseniških kovinarjev* tov. Pukšič z Jesenic, ki je v svojem govoru poslal s Sv. Jošta pozdrave vsem delavskim trpinom po vsej Sloveniji. Spomnil se je naših viničarjev, rudarjev, lesnih in tekstilnih delavcev in našega kmečkega delavstva, ki se mora danes skupno boriti z ostalim delavstvom.

V imenu *javornjskih kovinarjev* je zborovalce pozdravil tov. France Smolej.

Skupino *oblačilnega delavstva iz Domžal* je zastopal tov. Tomaž Smolej ter v lepih besedah pozdravil zbrano delavsko množico.

Tov. Sever Tine iz *Škofje Loke* je prinesel pozdrave tamošnje skupine ter v svojem govoru obžaloval, da našemu krščanskemu delavskemu gibanju krščanski kapitalisti prav tako nasprotujejo kakor vsi ostali. Prav ti bi morali v skladu s svojim krščanskim imenom dati drugim kapitalistom zgled socialnosti in pravičnosti.

V imenu *tržiškega delavstva* je pozdravil tovariš Ciril Zupan.

Burno pozdravljen od vseh zborovalcev je izkel izraze solidarnosti in zavednosti v imenu *stavkujočega delavstva iz Količevega pri Domžalah* tovariš France Bukovec.

Nato je pozdravil Ruda Jurčec zborujoče delavstvo v imenu *kluba »Beseda«* in za mlado slovensko krščansko socialistično inteligenco.

Škofjeloški kaplan g. Demšar je nato poudaril, da je danes slovenski krščanski socializem že tako močan, da bo zmogel svoje težavno, a lepo delo na poti slovenske socialne in gospodarske izobrazbe.

Končno je še v imenu *Mladinske zveze* pozdravil tov. Tone Fajfar iz Ljubljane, ki je v kratkem govoru poudaril važnost delavskega mladinskega gibanja v boju za delavske pravice.

Za temi pozdravnimi govori je tov. Jožko Rozman zaključil veličastni delavski tabor.

Po taboru so naši pevci s Koroške Bele zapeli nekaj pesmi, jeseniška godba pa je zaigrala nekaj lepih točk. Delavstvo se je z novim navdušenjem in veselim srcem podalo nazaj na svoje domove in tovarne na delo za zmago krščanskega socializma!

se morajo boriti proti izrodnomu mamona kot družabne kuge, ker to Bog zahteva, ki ni kriv prav nič te strašne socialne revščine in krize, marveč ljudje. Med sv. mašo je prepeval domači moški cerkveni pevski zbor, pri katerem v večini sodelujejo tudi naši delavski tovariši.

Raz lepo okrašenega odra je taborjane pozdravil tovariš Reberšek Karol; otvoril je tabor ter podal besedo prvemu govorniku, strokovnemu tajniku tov. Petru Rozmanu, kateri je predložil vso neskladnost današnje gospodarske morale s potrebami delovnih slojev, t. j. tudi kmetov. Povdaril je predvsem pomen strokovne organizacije, ker samo po njej gre pot, po kateri si bo delavstvo moglo priboriti svojo veljavo in polno pravico. Jugoslovanska strokovna zveza je edina prava strokovna delavska organizacija slovenskega delavstva. To zato, ker je krščanska in narodna, kakor je naš slovenski delavec sam. Nikakor ni prav in ne smelo bi se to zgoditi, da bi naš delavec moral plačevati še članarino in biti za hrbtnico pokretom, idejam in organizacijam, ki so po svojem svetovnem nazoru nasprotno duševni biti našega delavca, ki so kot kuga prišle k nam iz tujine in katerih vodje vidijo glavno rešitev delavskega vprašanja v tem, če vzamejo delavcu zaupanje v božjo postavo.

Drugi govornik tov. Juraj Joško je v svojem govoru podčrtal tesno zvezo kmeta in delavca. Glavni vzrok gospodarske krize so prenikave, ali sploh nobene delavske plače. Delavec nima denarja da ku-

Mogočen zbor naših viničarjev

Ljutomer, 25. avgusta

Občni zbor »Strokovne zveze viničarjev« v Ljutomeru je pokazal, da je duh krščanskega socializma vsejani po velikem delavcu Jan. Ev. Kreku, tudi med viničarji močno zasidran. Zborovalci in delegati viničarskih strokovnih skupin so napolnili veliko dvorano katoliškega doma. Svoje zastopnike so poslali viničarji z Haloz, iz podpohorskih gor, Maribora, Slovenskih gor, Gornje Radgone, Kapele, St. Lenarta itd. Predvsem številno so bili navzoči delegati skupin iz ormoško-ljutomerskih gor, kjer je prav za prav stekla zibelka tej danes mogočni viničarski organizaciji.

Predsednik zveze viničarjev tov. Mir Andrej je v lepem pozdravnem nagovoru otvoril 15. redni občni zbor in podal svoje poročilo. Načelstveni tajnik tovariš Ribič Avgust je poročal o delu načelstva. Strokovni tajnik tov. Tomažič Franc pa o težki borbi, ki jo vrši organizacija za obrambo zakonitih viničarskih pravic. O premoženjskem stanju zveze je poročal njen vesten blagajnik tov. Kosič Janez, za nadzorstvo pa tov. Nedok Marko. Vsa poročila je občni zbor soglasno odobril. Zaupnico načelstvu in nadzorstvu pa je dal s tem, da so bili vsi ponovno izvoljeni, vsak na svoje dosedanje mesto. Poslovanje načelstva in nadzorstva »Strokovne zveze viničarjev« more služiti za vzgled marsikomu, kar najbolj zgovorno dokazuje, da je danes ravno med najrevnejšimi delovnimi sloji še največ poštenosti, idealizma, nesebičnosti ter iskrene krščanske vzajemnosti.

Ko je povzel besedo tov. Rozman Peter, strokovni tajnik iz Maribora, in ko je v uvodu svojega govora dejal: »Prihajam med vas ne samo kot vaš viničarski tovariš, marveč tudi kot odposlanec Jugoslovanske strokovne zveze s pozdravom iste s srčno

puje, kmet nima komu prodati svoje pridelke. Negotovost naše mladine za življenjski obstanek je strašna. Kapitalizem ustvarja komunizem, zato je ravno kapitalizem največji sovražnik tudi vere in katoličanstva. Svojevstvena je pri nas neka malomarnost katoličanov, ker smo vse premalo borbeni proti temu razjedalcu človeške družbe. Nov družabni red mora priti in bo prišel, po nas, ali brez nas. Prišel bo po inicijativi delovnega ljudstva samega. Tarnati, zakaj je prešlo delavstvo, sicer prej tako dobro in verno, v nasprotno tabore, bo potem prepozno in posledice bodo nepopravljive. Zato katoličani! Več paznje delavski strokovni organizaciji, več propagande za njo vsepovsod in praktičnega udeleževanja za popravilo socialnih krivice delavstvu, katero naj vidi s tem tukaj svojo rešitev. Govornik je žel za svoja izvajanja odobravanje vseh.

Tabor je z lepimi besedami pozdravil tudi domači kaplan č. g. Mihelič. Godba je še igrala, ko je bilo zborovanje zaključeno. Taborjani so odšli na svoje domove z zavestjo, da je rešitev za delavstvo le v močni strokovni organizaciji.

Kot prvi delavski tabor na tem kraju, je bil nad vse dobro pripravljen, za kar gre priznanje predvsem odbornikom delavske in viničarske skupine v Slovenski Bistrici, njihovih poštrovvalni mladini, šmartnski godbi, pevcom, posebno pa še domači duhovščini. Delu slava, delu čast, našemu pokretu pa mogočna rast. Živela enotna fronta slovenjebistriškega delavstva!

P. R.

željo na najboljšo uspehe vašega pokreta in borbe za pravice svojemu viničarskemu stanju, so mu zborovalci uprizorili enodušen aplavz, kar pač potrjuje, da viničarji popolnoma raupajo delu in ideji Jugoslovanske strokovne zveze in tudi svojemu tovarišu in voditelju Petru Rozmanu. Vse intrige in demagoštva nasprotnikov se morajo razbiti ob taki zavednosti. Viničarji vedno bolj spoznavajo, da se morajo zanesti samo na sebe in na svoje, nič pa na razne gospode, ki se kažejo prijatelje recimo ob kakšnih volitvah, drugače pa se celo javno iz njih norčujejo.

Sprejet je bil novi poslovnik zveze in dopolnila poslovnik za posmrtninski sklad. K predlogom so se oglašili tovariši: Rozman Martin, Štrkl Franc in drugi. Občni zbor je bil mogočna manifestacija zavesti in borbenosti organiziranih viničarjev in apel na vse tiste tovariše, ki še niso v naših vrstah, da se nam pridružijo. Živi delo, živeli viničarji vseh gor!

Vsi na tabor krščanskih socialistov v nedeljo, 1. septembra, k Sv. Ani nad Marijo Puščavo! Sveta maša bo ob pol 10. uri, potem delavsko zborovanje, na katerem bosta govorila tov. Kores Martin in Rozman Peter.

ZMAGALI SMO! Pri St. Petru niže Maribora so se dne 23. t. m. vršile viničarske komisije. Predlagali so jih vinogradniki: Vinogradnik, vpokojen general g. Lesič je zahteval takojšnji odpust viničarja Mlakarja Antona in kmet g. Likovič odpust viničarja tovariša Obrana Franca. Viničarje je zastopal tov. Peter Rozman, kateri je v obeh slučajih dokazal mnogo večjo krivdo vinogradnikov, kot viničarjev. V obeh slučajih je prišlo do sporazuma tako, da viničarji ostanejo še nadalje v službi in dobe vse, kar jim gre. Da bi jih pa zastopal kdo, ki ni v organizaciji, pa bi jih danes že vrgli iz stanovanja.

Ali se nas hoče izolirati?

V »Delavski Pravici« od 14. marca t. l. smo v članku »Gradimo to, česar še nimamo« obravnavali vprašanje in posledice modernizacije železarnice Zenice. Reklji smo, ako se hoče železarno v Zenici modernizirati, je to v redu in prav, vendar je to treba storiti tako, da se bodo proizvajali taki izdelki, ki jih sedaj za drag denar uvažamo. In takih izdelkov uvozimo vsako leto za težke milijone.

Vendar se to ne vrši. Gospodarska revija »Industrijski pregled« v svoji zadnji številki priobčuje članek, v katerem poroča, da bo Zenica začela proizvajati žebelje, bodeče, pocinkano in pobakreno žico vseh dimenzij. Tozadevno so bili naročeni iz inozemstva najmodernejši stroji in so že postavljeni. Podjetje bo moglo pri osemurnem delu na leto producirati 4000 ton vlečne žice, okrog 1700 ton žebeljev in 430 ton bodeče žice.

To se pravi, za to, kar že izdelujemo, se ustvarja konkurenca, katero bo seveda plačalo kot povsod v

prvi vrsti delavstvo. Taka gospodarska politika se bo prej ali slej nad nami kruto maščevala. Zakaj ne bi Zenice preuredili za valjanje železniških tračnic in drugega sličnega materiala, kar danes vse uvažamo? Kdo ima interes na tem, da se dela vse tako breznačrtno in nesmoteno? Ali naj imamo še v tej panogi industrije druge Trbovlje? Le predobro vemo, kaj se iz takih ukrepov za nas pripravlja in kakšne so tudi posledice take gospodarske politike.

Ravno delavstvo, ki na takih negospodarskih ukrepih najbolj trpi, je najbolj interesirano, da se naše gospodarstvo razvija tako, da bo čim več delavstva imelo od tega kruha, ne pa bedo in brezposelnost.

R.

Tej številki »Delavske Pravice« smo priložili položnice. Vse one, ki nam dolgujejo naročnino, prosimo, da nam zaostanke nakažejo.

Uprava.

Beseda o stavki

Meščansko časopisje večkrat povdarja, da so stavke nekako demagoško sredstvo te ali one delavske organizacije, da se torej izrabljajo politično ali z drugimi besedami: *Stavke se namenoma uprizarjajo zaradi stavke same.*

Če je na svetu kaj demagoškega, je taka trditev. Kdor pozna pri nas družbeno zavest delavstva, bo moral priti do zaključka, da so pri nas stavke zaradi stavke izključne. Take stavke so namreč mogoče le tam, kjer je delavska zavest visoka in kjer ima delavstvo določene cilje, zaradi katerih gre v boj, če treba, tudi s stavko. Taki cilji so največkrat političnega značja. Pri nas takih razmer ni, vrhu tega se delavstvo politično prav malo udeležuje, še manjši je pa odstotek tistega delavstva, ki bi se zavedal, da ne sme v politiki služiti kapitalizmu. Nadvlada meščanskih strank nad delovnim ljudstvom je le radi omenjene delavske nezavednosti mogoča. Zato bi delavstvo pri nas vsako politično stavko, če bi jo kdo hotel uprizoriti, brez nadaljnega odklonilo.

Ker pa so stavke, in sicer v precejšnjem številu in ker je izključeno, da bi bile te stavke političnega izvora, moramo iskati vzrok teh stavk drugod. Pri dobri volji bi ga mogel najti najbolj zagrizen meščan. Le pošten mora biti.

Le pogledjmo v obrate. Pravijo, da je kriza. Pa kljub temu podjetniki delajo po 10 in še več ur na dan stalno. Delajo tudi ob nedeljah. Misli bi kdo, da zaradi tega delavstvo veliko zasluži. So podjetja, žalibog da jih je precej, v katerih znaša povprečni zaslužek pri stalnem 10urnem delu pri moških od 18 do 20 Din, pri ženskah od 14 do 16 Din.

Podjetja pa ne izrabljajo delavca samo ekonomsko, ampak gazijo tudi njegovo osebno čast. Postopanje z delavstvom je surovo, pretepaajo moške in ženske, od žensk zahtevajo, da so tako rekoč za strelovod pohotam vodstvom podjetij. Na ta način delavstvo vedno bolj propada ekonomsko in duševno. Nikjer, od prav nobenega faktorja, tudi od tistih ne, ki bi bili dolžni, da gredo v boj proti takim razmeram, ni pomoči.

Delavstvo je zapuščeno. Ravno ta zapuščenost je pričela delavstvu odpirati oči, da prihaja do spoznanja, da more svoj položaj zboljšati *le organizirano*. Ko bi bili podjetniki poštene in v resnici državotvorni elementi, bi pozdravili delavske strokovne organizacije. Saj te zahtevajo le to, da pridejo v podjetje *zakonite razmere*. Toda ni tako. Če začutijo, da se hoče delavstvo organizirati, takoj otvorijo ogenj. Zavedne voditelje odpuščajo pod to ali one pretvezo, dejansko zaradi tega, da bi onemogočili organizacijo. Torej nočejo imeti v svojih podjetjih svobodnih delavcev, ampak le sužnje, ki so popolnoma prepuščeni njihovi samovolji in samolastnosti. Vrhu tega preprečujejo, da ne more delavstvo izvrševati zakona v svojih pravicah, da se namreč svobodno organizira.

Meščansko časopisje vedno grmi proti razrednemu boju in vihti svoja kopja proti marksizmu, češ ta je tisti zločinec, ki propagira razredni boj. *Toda to je laž*. Razredni boj je prikladal v življenje kapitalizem, ta ga še danes vzdržuje, ne le vzdržuje, ampak ga še bolj neti, ustvarja vedno večji prepad med seboj in delovnim ljudstvom. Naivnejši aktivni poborniki za razredni boj so kapitalistične ustanove v vseh svojih oblikah. Seveda homo zastoj čakali na to, da bi šli meščanski časopisi v boj proti tem ustanovam s potrebno korajžo in doslednostjo. Mi se pa tega zavedamo, da ne bo konec razrednega boja, dokler bo imel kapitalizem oblast v gospodarstvu in družbi.

To razrednobojno razpoloženje kapitalizma tudi pri nas *naravnost goni delavstvo v stavke*. Delavstvo ima na razpolago samo dvoje: ali prenašati sedanji položaj, ki je za nje skrajno poniževalen, ali pa da gre v boj proti takim razmeram. *Boj more voditi pa le organizirano delavstvo*. Podjetniki skušajo tak bof onemogočiti. Ker ni nikjer sile, ki bi prisilila podjetja, da spoštujejo tiste pravice, ki jih daje delavstvu zakon, in sicer pod strogo kaznijo morata oba tabora nujno trčiti skupaj z zadnjimi učinkovitimi sredstvi, s katerimi razpolagata.

Delavstvo pa ima v tem težkem položaju vseeno dobiček. *Namreč spoznanje*. Včasih je delavstvo menilo, da se ga bo »boljša družba«, prisiljena od čuta pravičnosti, usmilila in mu priskočila na pomoč. Danes je spoznalo, da so to le varljive domišljije. *Danes je spoznalo, če se ne bo rešilo samo, da ga drugi tudi ne bo*. Poleg tega spoznanja prihaja tudi drugo spoznanje, namreč *da je mogoča rešitev le potem resnične, neodvisne delavske in borbene strokovne organizacije*. Zato kljub bedi in kljub vsem težavam doni med delavstvom klic: *Vsi v delarsko strokovno organizacijo!*

Rudarji ne bodo odnehali od boja, ki je boj za življenje

Ko je rudarski proletarijat Dravske banovine znal za sklep ministrskega sveta z dne 29. julija, s katerim so bili naši rudarji pri razpredelnici nabav premoga državnim železnicam obsojeni na stradanje. Sedanji sklep vlade je prizadejal slovenskemu rudarju to, kar bi delavec ne pričakoval.

Slovenski rudniki so tako sedaj letno prikrajšani za 36.000 ton. Mesečno bodo obratovali le 10 do 11 delavnikov, delavci pa bodo letno zaslužili 4 do 5 milijonov manj. V letu 1934. se je v ljubljansko železniško direkcijo uvozilo 40.000 ton premoga iz drugih banovin, slovenski rudniki pa so letno izgubili 25.000 ton. Pri tem je prišlo ob zaslužek 300 naši kvalificiranih rudarjev.

Ker pa dosedaj svojega sklepa vlada še ni spremenila, je s tem očitno pokazala zapostavljanje slovenske rudarske industrije, zapostavljanje celotnega gospodarstva in upropaščanje slovenskega delavca rudarja. Po objektivni presoji in po pravih gospodarskih vidikih bi morala vlada gospodarstvo v vseh delih države krečiti in ozdravljati. Nasprotno pa je res, da se leto za leto gotovo pokrajine zapostavljajo in druge pa prekomerno ozdravljajo.

To vidi slovenski industrijalec, trgovec in tudi pri svoji nizki izobrazbi pogleda v gospodarstvo tudi delavec. Spričo neenakega uvrščanja gospodarske možnosti pa občuti vso pezo gorja le delavec, ki to

plačuje s svojim lačnim želodcem. Že od leta 1925. prosjači zlasti slovenski rudar in njegova družina po celi banovini podpore. Ni ga bilo državnika in ne vlade, da bi mu vsaj malo pomagal, nikdo se za tega trpina ni zavzel, čeravno je prav tak državljan kot vsi drugi.

Ko pa to slovenski rudar vidi in na lastnem telesu trpi, se je ta trpin po svojim predstavnikih in s pomočjo vse poštene slovenske javnosti zavzel za pravico do življenja in od tega ne bo odnehal. Slovenski rudar je po svojih zakonitih predstavnikih s predloženimi predstavkami vladi naznačil in prosil samo za življenje. Nikdo mu tega ne more odrekati. Rudar vztraja na zahtevi in noče beračiti, ne krasti. Sebe in družine ne bo puščal naš rudar od glada umirati. Taka bo tudi naprej njegova pravica in dolžnost kot človeka.

Čemu to zavlačevanje

Vlada je na svoji zadnji seji ministrskega sveta sklenila, da se dobave za državne železnice vsem rudnikom, katerim bi se imele znižati, *podaljšajo za mesec dni*.

To ni prav za prav nobena rešitev tega tako važnega vprašanja za tisoče rudarskega delavstva. Iz tega je razvidno, da so gotovi ljudje, ki na vsak način hočejo, da se prvotni sklep vlade glede nabave premoga državnim železnicam iz rudnikov dravske banovine uveljavi.

Grenka Kaplja v lepi Savinjski dolini

Okrog Velikega šmarna začno v Savinjsko dolino, ki izgleda, kakor gozd vitkih, v vrsto sajenih dreves, prihajati večje in manjše skupine revežev: otrok, brezposelnih delavcev in žena. Mlade reveže, ki nimajo niti tega, kar jim je za beraško življenje najpotrebnejše.

Videl sem ženo, ki je z detetom v naročju prišla iz Slavonije. Šest tednov je hodila, šest tednov trpela, šest tednov poslušala psovko izprijena ciganka, samo, da bi dva tedna lahko obirala hmelj in bi si zaslužila sto, do sto petdeset dinarjev, kajti od mernika plačajo dinar in petdeset para.

Videl sem jih, ki so prišli iz Sevnice, Škocjana, Novega mesta in Zagorja, da si zaslužijo par dinarjev, da za zimo napravijo vsaj eno najpotrebnejših stvari.

Ko pa so v ponedeljek 12. VIII. začeli trgati, so se vse sanje o tistih sto petdesetih dinarjih razblinile. Hrana je bila tako slaba, da bi je niti prašiči ne bi mogli jesti. Toda to bi se še preneslo. A ko so začeli meriti nabrani hmelj in so mesto dveh namerili eno mero, je v srečih teh izmučenih in obupanih ljudi zavrelo. Ko je milostljiva gospa, ki je merjenje nadzorovala, videla, kako se ljudstvo razburja, je skočila na kolo, se odpeljala domov in nato brž po orožnike, katere je pripeljala s pretvezo, da so jo hoteli preteptati in, da ji hočejo vse razbiti. Ko so povedali ljudje kaj je na stvari, se je položaj razčistil.

Kaj je v Mariboru vse mogoče?

Znano nam je, da se večinoma vsi podjetniki na različne načine branijo, da se delavstvo v njihovih podjetjih organizira v strokovni organizaciji. Način, kako je podjetje Atama v Mariboru postopalo proti svojemu delavstvu, katero se je hotelo organizirati v Jugoslovanski strokovni zvezi, pa presega vse meje zakonitosti proti delavstvu samemu in proti strokovni organizaciji.

Delavstvo tega podjetja se nam je pritožilo, da se mu je redno skoraj vsak teden nalagalo najrazličnejše kazni in to za vsako malenkost. Tudi pritožba glede plač je opravljena, ker so še danes pod eksistenčnim minimumom.

Svetovali smo, da je edino mogoče krivice odpraviti potom skupnosti vsega delavstva v tem obratu, to je, da se organizira. V to svrhu je ekspozitura J. S. Z. v Mariboru sklicala sestanek dne 11. t. m. Podjetje je sestanek preprečilo s tem, da je delavstvu zabičalo, ako se sestanka udeleži, se bo vsakega takoj postavilo na ceste in je tudi podjetje postavilo v bližino prostora, kjer bi se naj vršil sestanek, svojega knjigovodja, da zabeleži vsakega, ki bi se sestanka udeležil. Drugi višek predrznosti od strani vodstva podjetja je ta, da gre mojster zvečer, ko odhajajo delavci s šihata, za plot prisluškovať, kaj se

Nekaj jih je delo zapustilo, drugi pa so šli zopet na delo. Okrog šestdeset ljudi se je pripravilo na odhod in takrat sem zopet videl revščino, kakršne še nikdar.

Neka žena je jokala, ker ji je bilo ukradeno krilo, katero je obesila nad ležišče, da ga ne bi na njivi poškodovala. Ko sem jo hotel potolažiti je dejala: »Kako naj ga vrnem oni, ki mi ga je posodila!« Vprašam jo, če ni bilo krilo njeno. Odgovori mi, da je iz tiste skupine samo ena imela svoje krilo, druge pa vse izposojene.

Tovariši! Ali niso to v nebo vpijoče krivice, da ljudem, ki pridejo dneve in dneve daleč, ki so revni, da ženske nimajo niti krila svojega, trgajo edine kronice, ki si jih zaslužijo, da jim trgajo še hrano, ki so jim jo obljubili.

Ali ni to tlačanstvo. Moderno tlačanstvo, ki tudi ne pozna meje v izkoriščanju slabjšega. Ali ni naravnost sramotno, da trgajo še od tistih šestih kronic, ki jih dajo za mernik nabanega hmelja, dočim sami dobijo za vsako kilo nad petdeset dinarjev.

Ko sem hodil naprej, sem iskal krivce tem krivicam in meni se zde glavni:

1. Neenotnost in neorganiziranost delovnih ljudi; 2. prevelika požulivost kapitalistov po denarju.

Zato more vse delavstvo rešiti le organizacija, ki bo, kot enota proti enoti stopila pred združene kapitaliste in tam uveljavila delavske interese.

delavstvo med seboj pogovarja. Tretja stran dotičnega mojstra je, da je ponoči lovil po cesti osebo, katere je delila vabila za sestanek. Naivečja predrznost pa je ta, da se je podjetje poslužilo politične oblasti, in je oblast nato pri osebi, ki je vabila razdelila, napravila strogo hišno preiskavo. Na sestanek, ki smo ga poovo sklicali za v nedeljo 18. avgusta, pa je podjetje zopet zagrozilo delavstvu, da se sestanka ne sme udeležiti, in postavilo v bližini poslopja stražo. Vprašamo javnost, posebno pa delavstvo, kako dolgo se bodo takšne protizakonitosti od strani podjetja še lahko dogajale?

Ali je res mogoče, da danes, ko imamo z zakoni zaščiteno, da se delavstvo sme združevati v svrhu zaščite svojih gospodarskih in kulturnih interesov, doživimo kaj tako nezakonitega? Ali se delavstvo res ne more braniti pred takšnim nasiljem od strani podjetnikov? Delavstvu v tovarni Atama pa povemo, da naj vsi vstojijo v Jugoslovansko strok. zvezo, da bomo klečeplazcem v podjetju pokazali, da smo svobodni državljani, da nikdo nima pravice delavstva s silo odvracati od zakonite strokovne organizacije!

Nekaj v nomislek za bodoče kandidate obratnih zaupnikov! O priliki stavke v tekstilni tovarni Rozner v Mariboru moramo beležiti, da so se znašli med

Tobačno delavstvo

Ljubljana.

V zadevi pravilnika o pokojninskem fondu monopolskega delavstva smo vse potrebno pojasnili v 28. številu »Delavske Pravice«. To poročilo se je nanašalo točno na ugotovitve in poročila deputacije o svojem delu na merodajnem mestu v Beogradu. Uprava monopolov je izjavila, da bo osnutek tega pravilnika pred uveljavljenjem izročila v proučitev zavarovalnemu tehniku, nato ga bodo pa prejele Delavske zbornice, ki bodo po zaslišanju organizacij monopolskega delavstva podale svoje predloge. Mi nismo nikjer trdili, da je sedaj osnutek pravilnika za delavstvo po vsem zadovoljiv. Deputacija strokovne zveze tobačnega delavstva je že ob priliki intervencije pri upravi državnih monopolov poudarila zlasti dve važni zahtevi: 1.) da mora pravilnik o pokojninskem fondu veljati za vsa monopolsko delavstvo brez ozira na to, ali so razdeljeni v stalne, začasne ali sezonske delavce; 2.) da službena doba za pridobitev pravice do polne pokojnine ne sme presegati 35 službenih let, kakor je to bilo do sedaj in tudi v bivši avstroogorski državi. Kakor smo pravkar obveščeni od uprave državnih monopolov, je bil pravilnik o pokojninskem fondu kakor tudi ostala dva pravilnika, o delovnem redu, plačah in kategorijah izročeni Delavskim zbornicam v izjavo. Naša zveza ni bila od Delavske zbornice o tem obveščena. Mi samo vemo, da je osnutek tega pravilnika prejela podružnica Saveza monopolskega delavstva v Ljubljani. Prvotno se je poudarjalo v tobačni tovarni, da je osnutek prejela podružnica Saveza od Centralnega saveza iz Beograda. Pozneje so isti ljudje poudarjali, da so pravilnik prejeli od uprave monopolov. Resnica pa je, da je uprava državnih monopolov predložila osnutek Delavskim zbornicam. Delavske zbornice pa so istega odstopile marksističnemu savezu, pri čemer se je namerano prezrlo strokovno zvezo tobačnega delavstva.

Naša zveza je in bo tudi v bodoče storila vse potrebno, da postavi zahteve, ki bodo odgovarjale potrebam delavstva. Že v prvotnem predlogu pravilnika o plačah in kategorijah smo odločno poudarili zahtevo, da se delavstvo po zaposlitvi pravilno uvrsti v plačilne kategorije in da se omogoči avtomatično napredovanje iz nižje v višjo plačilno kategorijo po službenih letih, ter da se delavstvu zagotovi že po enoletni zaposlitvi stalnost, kakor je bilo to po preje pridobljenih pravicah, katere si je tobačno delavstvo ohranilo v Češkoslovaški, Avstriji in deloma tudi na Madjarskem.

V tobačni tovarni je znatno število sezonskih delavcev, ki so pa že po več let zaposleni pri rednih delih. Ti delavci bi brez dvoma že postali že ne stalni, pa vsaj (privremeni) začasni, če bi se za to zavzeli. S tem bi seveda izgubili nekoliko pri plači in se prav radi tega niso hoteli zanimati za stalnost. Sedaj, ko novi pokojninski pravilnik predvideva pravico do pokojninskega fonda samo stalnemu delavstvu, so postali sezonski delavci drugega mnenja, kar je po vsem razumljivo. Značilno pri tem pa je postopanje naših marksistov v tobačni tovarni. Delavstvu so hoteli prikazati, da je krivda strokovne zveze tobačnega delavstva, če pokojninski pravilnik, ki ga namerava izdati uprava državnih monopolov, ni tak, kakršnega delavstvo v splošnem želi. Ti ljudje pozabljajo, da smo prav za naše strani postavili zahteve, ki odgovarjajo vsestranskim interesom delavstva. Tudi so pozabili, da je bilo na seji obratnih zaupnikov dogovorjeno, da bosta v bodoče obe obstoječi organizaciji šli skupno na delo, da dosežemo to, kar vsi želimo. Koliko drže naši marksisti na dogovore, se je pokazalo par dni po tej seji, ko so na lastno roko sklicali sestanek vsega delavstva. S tem so nazorno pokazali, koliko jim je za skupno delo. Če bi sestanek za vse delavstvo sklicali obratni zaupniki, kar bi bilo edino pravilno, bi jim ničesar ne očitati. Toda sestanek je sklicala podružnica Saveza monopolskih delavcev. Ta pa ne predstavlja vsega delavstva, ker je tu še naša zveza, ki si pridržuje pravico do soodločevanja pri ureditvi razmer v tobačni tovarni. Mi hočemo iskrenega in poštenega skupnega dela. Ribarenje v kalnem pa odklanjamo. Mi tudi vemo, da je marksistom za skupno delo samo v toliko, v kolikor bi mogli to izrabiti v svoje strankarske interese.

K stvari se bomo še povrnili.

stavek kazni tudi obratni zaupniki in bivši kandidati rdečih marksističnih list; imena istih za danes ne bomo navajali. Napisali smo te vrstice samo v opozorilo, da se bo zavedno delavstvo pri prihodnjih volitvah obratnih zaupnikov znalo ravnati.

NAMESCENCI! Na zadnji odborovi seji so bili sprejeti v organizacijo sledeči člani in članice: Černe, Šone, Novak, Čuč in Pitako. Pridobivajte še več novih moči za delovne člane strokovne organizacije! Vse one tovariše in tovarišice, ki sicer redno plačujejo članarino, pa vendar nimajo poravnane, do tekočega meseca, t. j. do avgusta, prosim da to poravnajo. — *Blagajnik.*

NA NAŠEM TABORU NA HOMCU je daroval sv. maša p. Benvenut Winkler, frančiskan iz Ljubljane in ne p. Krizostom Sekovanič, kakor smo napačno poročali. P. Benvenutu izrekamo tega potom najlepšo zahvalo.

DELAVSKI TABOR ZA ZGORNJO DRAVSKO DOLINO se vrši v nedeljo, 15. septembra, pri Svetem Križu nad Dravogradom. Sv. maša bo ob pol 10. uri, nato zborovanje na prostem. Tovariši in tovarišice, delavci! Agitirajte za veliko udeležbo od strani delavstva, da bo uspeh tabora čim večji!

HUDA JAMA. V nedeljo 1. septembra ob pol osmi uri zjutraj je članski sestanek v Laškem. Pridite!

SPREMEMBA VLADE. Ker so odstopili trije ministri, so prevzeli njih poše sledeči: ministristvo za socialno politiko Komnenovič, ministristvo za šume in rude Jankovič Gjurro in pravosodno ministristvo dr. Miskulin.

ZA USTANOVITEV SOCIALDEMOKRATSKE STRANKE si že delj časa zelo prizadevajo naši socialni demokrati. Za nedeljo sklicuje tako konferenco v Celju tudi g. Fran Svetek.

Papirniško delavstvo

KOLICEVO. Stavka v tovarni za lepenko I. Bonač traja še dalje. Inspekcija dela v Ljubljani je dne 22. avgusta razpisala razpravo na sreskem načelstvu v Kamniku, toda pogajanja zaenkrat niso uspela. Zgledalo je, da bo prišlo do sporazuma, zlasti ker je ravnatelj Wulsch izjavil, da prostovoljno zapušta tovarno. Gosp. Bonač je pod uplivom Zveze industrijcev pokazal, da mu je ime »kolektivna« pogodba odvrtno. Ker pa nam ni šlo za ime, ampak za bistvo, smo pristali na predlog g. Bonača, da sklenemo dva dogovora; in sicer dogovor o izpremembi plač posebej, nato pa še poslovni red, v katerega bi prišla ostala določila iz osnutka Kolektivne pogodbe. Do sporazuma nismo mogli priti v eni točki: *Da g. Bonač prekliče odpust tovariša Bukovca.* G. Bonač je sicer priznal strokovno organizacijo, toda za delavstvo ne pomenja tako priznanje prav nič, če se odpuščajo voditelji delavstva. Delavstvo se prav dobro zaveda, da bi sledili tov. Bukovcu tudi drugi tovariši, ki bi se postavili na čelo organizacije. *Torej dejansko bi bila organizacija onemogočena.* Delavstvo pa ve, da se sedanje razmere brez delavske strokovne organizacije ne dajo odpraviti, še manj pa se zavarovati proti bodočim izrabljanjem. Delavska strokovna organizacija pomeni za nas življenje. *Za to v tej točki nismo in ne bomo mogli odnehati.* Zavedamo se, da ima tak boj, kakršen je naš, veliko težav. Toda naša volja in naš pogum je še večji. Zavest, da se borimo zase, za svoje in za ostalo delavstvo, nas krepi v našem sklepu: *Hočemo in bomo vztrajali do konca!*

Spet v šolo

TIVAR OBLEKE

Nepozabnemu tovarišu

Rimske Toplice, dne 18. avgusta 1935.

Dne 26. avgusta bo minulo leto dni, odkar nas je zapustil naš nepozabni Janez Majcen. Par dni pred njegovim smrtjo smo imeli mezdni spor s podjetjem. Spominjam se še, s kakim zanimanjem je sledil in navduševal delavce k vztrajnosti. Ko sem prišel k njemu, me je najprvo vprašal, kako je, ali ste kaj dosegli? Na žalost sem mu mogel povedati resnico, da je ves položaj težak. Ko je bil spor poravnana na škodo delavstva, se je z žalostnim smehom podal v bolniško posteljo, iz katere ni več vstal. Trdna je bila njegova volja, trdno njegovo prepričanje, da je v JSZ rešitev vsega delavstva. Prizadeval si je, da se naša skupina čim bolj izpopolni. Kljub temu, da ni delal več v tovarni, je bil zvest član in vzoren blagajnik naše skupine. Želel je, da bi bili vsi delavci in delavke organizirani v JSZ in vsi kot ena sama dobra družina delovali na dobrobit celote. Zaradi tega je prišel dostikrat v spor s kakim nezavednežem. Hudo ga je bolelo, ko je videl, kje je krivda, da ubogi delavec toliko trpi. Tovariši in tovarišice! Vprašali se bomo, na kakšen način mu naj sledimo, da bo njegov duh ostal med nami? Najbolj izpolnimo njegovo voljo, da gremo vsi na delo in organiziramo vse nezavedno delavstvo v JSZ, v kateri je videl on pravico, poštenje in zmago. — *Njegov zvesti tovariš.*

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Žumer. Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Knez.